YIKANIP ÜTÜLENENDEN, KULLANIP ATILANA

İSA AKGÜL'ÜN KÖŞE YAZISI

Gelişen teknolojinin hayatımızın her alanını kuşatması, iletişim çağının takibi mümkün olmayan bir hızla ilerlemesi ve zerrelerimize kadar sarmalaması, geçmişimizde, yaşamımızın her etabında bizimle beraber olan, bugün ise unutulan çok güzel küçük ayrıntılarımızın üzerine sünger çekilmesine sebep olduğunu düşünmek yanlış olmaz herhalde. İnsan emeğinin yerine makine ve robotların taht kurduğu bu zaman diliminde bizim kuşak, belki de, bu ayrıntıları hatırlayarak huzur ve mutluluk dilimlerine ferahlık ışığını ilave etmesi olağandı.

Bugünle geçmiş arasında kesinlikle köprüler kurulmalıdır. Genç neslimiz büyüklerinin yaşamış olduğu sosyal hayatın zorluk ve güzellikleriyle bilgilendirilmelidir. En azından bilgi kırıntıları hafızalarında yer almalıdır. Ferdiyetçiliğin zirvede olduğu günümüzde geçmişle kendisi arasında köprüler kuran nesil, dün ile bugünü harmanlayarak yarın için mükemmellik yolunda adımlar atmış demektir.

Bizim kuşak, ilkokulda siyah önlük giyen, ortaokulda şapka takan, kendi oyuncağını kendisi üreten, yaşamın zorluk ve sıkıntılarıyla küçük yaşlarda tanışan, var olanlarla yetinen, köyün büyüklerinin kontrol ve eğitiminde yetişen bir nesildi. İlk ve ortaokulda tüm derslerden başarılı olmasına rağmen ana derslerden sene sonunda bitirme sınavlarını girip diploma almayı hak kazanan nesildi. İlkokulda her pazartesi ya da haftanın bir günü temizlik kontrolüne tabi olan öğrencilerdik. El, tırnak ve mendil kontrolü için ellerimizi sıranın üzerine koyar, temizlik kolu başkanı kontrol eder ve listeyi sınıf öğretmenimize sunardı. Biz o nedenle yanımızda hep iki mendil taşırdık. Biri günlük ihtiyaçlarımız, diğeri de temizlik kontrolü içindi. Rengarenk ve desenli kontrol mendilimizi ya bir kitabın ya da bir defterin arasında korumaya çalışırdık..

Mendil deyince çocukluğumun deryasına dalmamak mümkün mü? Oyalı mendilden ipek mendili, bez mendilden 'çevre' yi hatırlamamak olur mu ? Bir de 'yalık' vardı ki o diğerlerinden ebat olarak daha geniş ve büyüktü. Bir mendi kültürümüz vardı. O da mazinin derinliklerine gömüldü gitti maalesef. Aynen mektup gibi… Kartpostal gibi… Çocukluk oyunlarımız gibi..

Sevdalıların mektubuydu oyalı mendiller. Yüreğinde taht kuran gence ulaştırılmak için, geceleri gaz lambasının gölgesinde göz nuru akıtılarak, patiskanın üzerindeki kanaviçeye duygular ve söylenemeyenler işlenirdi. Sonra yarin geçeceği yol üzerindeki bir yere konulurdu. Belki bir çitin altındaki küçük çukur, ufak bir taşın altı, meyve bağındaki bir ağacın kovuğu, yol üzerindeki taş ya da kerpiç duvarın bir oyuğu ya da çeşme ve pınarların yakınında bulunan taşların altı olabilirdi bu yer. Bazen de ortak arkadaşla ulaştırılırdı bu işlemeli ve oyalı mektup yare.

Söz alındıktan sonra damat adayına gelen bohçada kesinlikle ipek mendil olurdu. Sözlünün zarif ve ince parmaklarıyla üzerine simge olarak işlediği, kalbinin muhabbetini akıtarak katladığı şifreli bir nameydi ipekli mendiller. Ömür boyu saklanırdı. Sılaya gidenlerin göğsünde yer açtığı sessiz haberleşme aracıydı. Her açılıp koklanışında heyecanın üst zirvelere çıkmasını sağlayandı. Bazen ise gözyaşlarının, özlemin buluştuğuydu. Yürek kokusunun menzili, sevdanın ise odak noktasıydı ipek ve oyalı mendiller.

Abdest aldıktan sonra kurulamaya yarayan, tarlada çalışırken ter silinen, tırpan sallarken, çift sürerken, dağda odun hazırlarken boynuna dolanan, kızgın güneşin hararetinden korunmak için başa sarılan, heybeden çıkarılan azığın altına serilen ve sofra bezi görevini üstlenen renk cümbüşü bez mendili unutmamak gerekir.

Beni, mendil kültürümüzde en çok etkileyen ve hiç unutamadığım 'çevre' ismi verilen mendildi. İlk çevre mendilim amcamın eşi yengem küçükken verdiğidir.

Kenarı beyaz pullarla oyalı, patiska üzerine ören bayan yumak renkleriyle gül ve dalı işlenmiş olandı. Hep onu o yıllarda saklardım, yatarken yastığımın altına koyardım. Herkesten kıskanır ve korumaya çalışırdım. Genellikle nişanlı olanlar nişanlısı olana verirlerdi. Okundukça satırları bitmeyen, her açılışında yeni cümlelerin kendiliğinden oluştuğu sırlı ve gizemli mektuplardı candan canana. Çünkü ona ilmikler atılırken, zihinden ve yürekten düşenlerdi. Hem de gönül muhabbetinin, özlemin, sevdanın yanık kokusu vardı onda. Hasret, vuslat hayali, gelecek güneşli ve aylı anların, huzurlu ve mutlu demlerin noktaları, atideki beraberliğin söylemleri vardı. Yanan çıranın rayihası, uykusuzluğun, hayallerin ıtırı vardı. Ki özelden özele bir özeldi.
Şimdi mendil kültürü tahtını kağıt mendile bıraktı bir farkla. Hangi mendil olursa olsun uzun süre insanla beraber olurdu. Yıkanır ve ütülenirdi. Saklanırdı. Kâğıt mendil ise kullanılıp, buruşturulur ve en yakındaki çöp kutusuna atılır. Hatıra ve anı var ise eğer onunla beraber çöpe gider. Duygusal ve hatıra olarak elimizde hiçbir şey bırakmaz.
Oyalı ve ipekli mendil artık türkülerimiz, şarkılarımız, manilerimiz ve hikayelerimizle varlığını sürdürüyor. Dün yaşamımızda var iken bugün yok olan güzellikler gibi…